

Професор Д-р Душан Мојик

Универзитет во Белград

Филозофски факултет

Отсек за социологија

Е-пошта: dmojic@f.bg.ac.rs; dusan.mojic@ekof.bg.ac.rs

Тел: + 381 64 261 86 98

Упатства за национални извештаи

MOBILEurope: Колективно преговарање за мобилни работници во Европа за време на Ковид-19 - случаи на погранични, сезонски работници и работници мигранти

Co-funded by the
European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only, and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Белград, март 2023

Вовед

Истражувачкиот аспект на проектот *MOBILEurope: Колективно преговарање за мобилни работници во Европа за време на Ковид-19 - случаи на погранични, сезонски работници и работници мигранти* се состои од три различни, но силно меѓусебно поврзани делови – деск анализа, квантитативно собирање и анализа на податоци и квалитативно собирање и анализа на податоци.

Упатства за деск анализа

Деск анализата е важен дел од проектот. Неговата главна цел е да се обезбеди концептуална и контекстуална рамка за емпириско колективно преговарање за мобилните работници во Европа за време на пандемијата Ковид-19. Деск анализата треба да има најмалку пет страници (вклучувајќи ја и релевантната листа на литература (библиографија)).

Три категории мобилни работници беа главниот фокус на анализата - гранични работници, сезонски работници и работници мигранти. Овие категории работници дефинирани се на следниов начин:

1. **Пограничен работник** е лице кое работи во земја чиј државјанин не е и кое по правило се враќа во местото на живеење во својата матична земја секојдневно или барем еднаш неделно (преземено од Европскиот Парламент, 2004).
2. **Сезонски работник** е лице кое работи во земја чиј државјанин не е, чија работна активност зависи од годишните времиња и кој се враќа во местото на живеење во матичната земја во периодот на „вон сезона“ (преземено од Европскиот Парламент; Совет на Европската Унија, 2014: 381) .

Co-funded by the
European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only, and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

3. **Работник мигрант** е лице кое работи во земја чиј државјанин не е и кое престојува во земјата на вработување/земја домаќин поголемиот дел од годината (преземено од Генералното собрание на ОН, 1990: 262).

Други важни концепти за овој проект се **социјалниот дијалог** и **колективното преговарање**. Иако постојат значителни разлики во Европската Унија (и во Европа воопшто) во овој поглед, можеме да зборуваме за посебен европски модел на социјален дијалог. „Европскиот социјален дијалог се однесува на разговори, консултации, преговори и заеднички активности во кои учествуваат организации кои ги претставуваат двете страни на индустријата (работодавачи и работници). Постојат две главни форми: 1) трипартитен дијалог во кој се вклучени јавните власти, 2) бипартитен дијалог помеѓу европските работодавачи и синдикалните организации. Ова се случува на ниво на различни индустрии и во рамките на секторските одбори за социјален дијалог“ (Европска комисија, 2023).

Деск анализата треба да се заснова на достапни релевантни секундарни извори (литература, закони и други правни одлуки во врска со Ковид-19, итн.) на национално и европско ниво (со посебен осврт на директивите или другите законски одредби на Европската унија). Посебно внимание треба да се посвети на компаративната анализа на европската и националната правна рамка во однос на колективното преговарање за регулирање на работата на мобилните работници. Ова е важно како за земјите-членки на ЕУ кои учествуваат во проектот (Шпанија, Португалија, Полска и Грција) така и за земјите кандидати за членство во ЕУ (Северна Македонија и Србија).

Деск анализата во секоја земја ќе резултира со посебна студија за институционалната рамка и колективното преговарање (вклучувајќи добри практики) кога станува збор за позицијата на мобилните работници за време на кризата предизвикана од Ковид-19. Посебно внимание треба да се посвети на анализата на имплементацијата на Европскиот столб за социјални права. „Европскиот столб за социјални права поставува 20 клучни принципи и права од суштинско значење за правично и добро функционирање на пазарот на трудот и системот за социјална заштита во 21 век. Европскиот столб е референтна рамка за иницирање реформи на

Co-funded by the
European Union

национално ниво. Тој служи како водич за обновен процес на приближување кон подобри услови за работа и живот во Европа. 20-те принципи и права содржани во Столбот се структурирани околу три категории:

1. Еднакви можности и пристап до пазарот на трудот;
2. Правични услови за работа;
3. Социјална заштита и инклузија“ (Европска комисија, 2020).

Сите овие принципи и права се многу важни за положбата на мобилните работници во Европа (особено за време на пандемијата Ковид-19). Мобилните работници се особено ранлива категорија во време на здравствени и безбедносни ризици и кога важеа ограничувања за преминување на границите. Многу од овие мобилни работници се ангажирани во клучни или критични сектори како што се грижата, градежништвото и инфраструктурата, транспортот, логистиката и испораката, прехранбена индустрија и земјоделството. Имајќи го ова предвид, на 30 март 2020 година, Европската комисија објави Упатства поврзани со реализација на слободното движење на работниците за време на избивањето на пандемијата Ковид-19. Упатствата особено ја нагласуваат потребата „да се дозволи и олесни преминувањето на граничните работници, првенствено (но не само) на оние кои работат во здравствениот и прехранбениот сектор и другите основни услуги (на пр., грижа за деца, грижа за стари лица, неопходни работници во обезбедувањето на комунални услуги) заради обезбедување континуирана професионална активност“ (Европска комисија, 2020а).

Европската конфедерација на синдикати (ETUC) ја истакна позитивната страна на овој документ - односно фактот дека еднаквиот третман е поставен како општ принцип. Сепак, „Насоките на Комисијата сè уште не се доволни за решавање на клучните прашања за прекуграничните работници кои се однесуваат на здравјето и безбедноста, даноците, социјалната заштита, боледувањето, пристапот до соодветно сместување, санитарни простории и здравствената заштита, како и на статусот на упатените работници од трета земја. Слично на тоа, Извештајот на Комисијата со прашања и одговори за граничните, упатените и сезонските работници, кој е наменет

Co-funded by the
European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only, and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

да ги надополни Упатствата, не ги адресира доволно проблемите на правна несигурност и пристојни работни услови“ (ETUC, 2020). Една од најважните цели на деск анализата е да се расветли неусогласеноста помеѓу законските одредби и вистинската позиција на мобилните работници во Европа во споменатите аспекти.

Упатства за анкетата

Квантитативното собирање податоци ќе се спроведе во форма на транснационо истражување. Во анкетата ќе учествуваат најмалку 30 мобилни работници по земја (вкупно 180). Анкетата ќе биде дистрибуирана преку онлајн прашалници. Испитаниците треба да бидат избрани првенствено (но не исклучиво) од следните сектори: здравство и институционална заштита, градежништво и инфраструктура, ИТ индустрија, услуги, прехранбена индустрија и земјоделство. Пожелно е да се изберат 10 испитаници од секоја категорија мобилни работници - гранични, сезонски и работници мигранти. Пожелно е испитаниците (мобилните работници) да работеле во иста земја (земја домаќин) за време на пандемијата на Ковид-19 како и сега.

Упатства за интервјуа/фокус групи

Собирањето на квалитативни податоци ќе се врши преку интервјуа или фокус групи со лидери (претставници) и членови на синдикатот и претставници на работодавачи (менаџери/директори на приватни и јавни претпријатија и установи). Постојат два потпримероци за интервјуа/фокус групи:

1. **Потпримерок на лидери (претставници) и членови на синдикат;** бројот на испитаници по земја за овој потпримерок е минимум 15 (вкупно 90). Овие испитаници треба да бидат избрани од најмалку три различни сектори.
2. **Потпримерок на претставници на работодавачите (менаџери/директори на приватни и јавни претпријатија и установи);** бројот на испитаници по земја за овој потпримерок е минимум 15 (вкупно 90). Овие испитаници треба да бидат избрани од најмалку три различни сектори.

Co-funded by the
European Union

Посебно внимание во квалитативното собирање податоци треба да се посвети на процесот на колективно преговарање за мобилните работници во Европа, со посебен акцент на досегашните, сегашните и идните улоги и активности на сите клучни актери во социјалниот дијалог - претставници на работниците (синдикатите), претставници на работодавачите (здруженија на работодавачи) и претставници на јавните органи (институции, агенции и инспекторати).

Завршни извештаи

Конечниот резултат од анализата ќе бидат шесте национални извештаи и конечниот компаративен извештај. Националните извештаи ќе бидат подготвени од истражувачи од секоја партнерска организација врз основа на наодите и заклучоците од десет анализите, анкетите и длабинските интервјуа/фокус групи. Овие извештаи треба да бидат долги најмалку 20 страници.

Конечниот компаративен извештај ќе го подготви главниот истражувач од Универзитетот во Белград. Тој ќе ги содржи главните наоди и заклучоци од националните извештаи, како и компаративната анализа на сличностите и разликите во однос на позицијата на мобилните работници за време на кризата предизвикана од Ковид-19 во шесте европски земји кои учествуваат во проектот. Компаративниот извештај ќе има најмалку 30 страници и ќе биде преведен на националните јазици на земјите учеснички.

Библиографија

ETUC. 2020. *ETUC comments on the European Commission 'Guidelines on Free Movement of Workers during the COVID-19 Outbreak'*. <https://www.etuc.org/en/document/etuc-comments-european-commission-guidelines-free-movement-workers-during-covid-19>

European Commission. 2020. *A Strong Social Europe for Just Transitions*. 2020. https://www.iea.com/images/uploads/resources/A-Strong-Social-Europe-for-a-Just-Transition_1.pdf

European Commission. 2020a. *Guidelines concerning the exercise of the free movement of workers during COVID-19 outbreak (2020/C 102 I/03)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020XC0330%2803%29>

Co-funded by the
European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only, and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

European Commission. 2023. *Social dialogue*. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=329>

European Parliament; Council of the European Union. 2004. *Regulation No. 883/2004 of the European Parliament and of the Council of the European Union of 29 April 2004 on the Coordination of Social Security Systems*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004R0883-20140101&from=DE>

European Parliament; Council of the European Union. 2014. *Directive 2014/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the Conditions of Entry and Stay of Third-country Nationals for the Purpose of Employment as Seasonal Workers*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=celex%3A32014L0036>

UN General Assembly. 1990. *International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families*. A/RES/45/158. <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3980.html>

Co-funded by the
European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only, and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.